

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

Righteousness and Rescue: Noah, Lot and the Two Stories of the Flood

רב חנוך וקסמן chanochwaxman@gmail.com

1- בראשית ו:ט-כב

(ט) אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת נֹחַ אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה בְּדִרְתָּיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ: (י) וַיֹּלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת שָׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת: (יא) וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס: (יב) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחַתָּה כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ: ס

(יג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קַח כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ:

(יד) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה וְכִפְרָתָהּ אֶתָּה מִבֵּית וּמחוץ בַּכֹּפֶר: (טו) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֵרְךָ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רְחֹבָהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ: (טז) צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֵל אַמָּה תִּכְלְנָהּ מִלְּמַעַל וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תִּשְׂתִּים תַּחְתִּים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂהָ: (יז) וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יִגָּזַע: (יח) וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבֵאתָ אֵל הַתֵּבָה אַתָּה וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי בְנֶיךָ אִתְּךָ: (יט) וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תֵּבָה לְהַחִיֹּת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיוּ: (כ) מִהֶעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל זָבָא אֵלֶיךָ לְהַחִיֹּת: (כא) וְאַתָּה קַח לְךָ מִכָּל מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאַסַּפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ וְלָהֶם לְאֲכָלָהּ: (כב) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֹּן עָשָׂה: ס

2- בראשית ז:א-ה

(א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶךָ לְנֹחַ בֵּא אִתָּהּ וְכָל בְּיֹתֶךָ אֶל הַתֵּבָה כִּי אִתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה: (ב) מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הוּא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ: (ג) גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לַחַיִּוֹת זָרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ: (ד) כִּי לְגַמִּים עוֹד שִׁבְעָה אֲנֹכִי מִמַּטֵּיר עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וּמַחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ה) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְקֹנֶךָ:

3- רמב"ן בראשית פרק ו פסוק ט

איש צדיק תמים היה - יזכיר הכתוב שהיה זכאי ושלם בצדקו, להודיע שראוי להנצל מן המבול שאין לו עונש כלל, כי הוא תמים בצדק, כי הצדיק הוא הזכאי בדין, הפך הרשע, כמו שאמר והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע (דברים כה א)...

בדורותיו.... והנכון בעיני לפי הפשט, כי טעמו לומר שהוא לבדו הצדיק בדורות ההם, אין בדורותיו צדיק ולא תמים זולתו. וכן כי אונתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (להלן ז א), שאין אחר בדור ראוי להנצל...

4- רש"י בראשית פרק ו פסוק ט

בדורותיו - יש מרבתינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום:

5- בראשית רבה פרשה ל אות ט ד"ה בדורותיו

בדורותיו, רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אמר בדורותיו היה צדיק, הא אלו היה בדורו של משה או בדורו של שמואל לא היה צדיק...

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

6- מדרש תנחומא פרשת נח סימן ה

בדורותינו ולא בדורות אחרים, רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר תמים היה בדור המבול ובדור הפלגה, שאלו היה בדור של אברהם אבינו לא מצא ידיו ורגליו, משל לחבית של אפרסמון שהיתה מונחת במקום המטונף במקומה ריחה נודף, שלא במקומה אין ריחה נודף...

...את האלהים התהלך נח שהיה הקב"ה סומכו שלא ישתקע במעשה דור המבול, משל למלך שהיה לו בן והיה הולך בשליחות אביו והיה לפניו דרך משוקע בטיט והיה המלך סומכו שלא ישקע בטיט, **אבל אברהם** כתיב בו התהלך לפני... שהיו מרווחין (ס"א מדיחין) לשכינה והיו מקדימין והולכין לפניו לעשות רצונו

7- בראשית פרק יז פסוק א

ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים ויבא יקנוק אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ויהי תמים:

8- בראשית יח:כ-כח

(כ) ויאמר יקנוק זעקת סדם ועמרה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד: (כא) ארדה נא ואראך הפצעקתה הפאה אלי עשו פלה ואם לא אדעה: (כב) ויפנו משם האנשים וילכו סדמה ואברהם עודנו עומד למד לפני יקנוק:

(כג) ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע: (כד) אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר בקרבך: (כה) חללה לך מעשית פדבר הזה להמית צדיק עם רשע והנה כצדיק כרשע חללה לך השפט כל הארץ לא יעשה משפט: (כו) ויאמר יקנוק אם אמצא בסדם חמשים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם: (כז) ויען אברהם ויאמר הנה נא הואילתי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר: (כח) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה הַתְּשֻׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֶת כָּל הָעִיר ויאמר לא אשחית אם אמצא שם ארבעים וחמשה:

9- בראשית יט:כד-לג

(כד) ויקנוק המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת יקנוק מן השמים: (כה) ויהפך את הערים האל ואת כל הכפר ואת כל ישב הערים וצמח האדמה...

(כז) ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט: (ל) ויעל לוט מצוער וישב בהר וישתי בנתיו עמו כי גרא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתתי בנתיו: (לא) ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו פדברך כל הארץ: (לב) לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו ונחיה מאבינו זרע: (לג) ותשקין את אביהן יין בפילה הוא ותבא הבכירה ותשכב את אביה ולא ידע בשכבה ובקומה:

10- בראשית ח:א

(א) ויזכר אלהים את נח ואת כל...

11- בראשית ט:כ-כז

(כ) ויחל נח איש האדמה ויטע פרם: (כא) וישתי מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה: (כב) ויבא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ: (כג) ויקח שם ויפת את השמלה וישמיו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: (כד) וייקח נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן...

12- בראשית ב:טו-טז

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

(טז) וַיֵּצֵא יְקֹנָק אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לְאמֹר מְכַל עַץ הִגָּן אָכַל תֹּאכַל: (יז) וּמַעַץ הַדָּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בַיּוֹם אָכַלְתָּ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת:

13- בראשית ח: טו-יט

(טו) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר: (טז) צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵיךָ וּנְשֵׁי בְנֵיךָ אִתְּךָ: (יז) כָּל הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּךָ מִכָּל בֶּשֶׂר בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הַרְמֵשׂ הַרְמֵשׂ עַל הָאָרֶץ הוּצֵא אִתְּךָ וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל הָאָרֶץ: (יח) וַיֵּצֵא נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בְנָיו אִתּוֹ: (יט) כָּל הַחַיָּה כָּל הַרְמֵשׂ וְכָל הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ לְמִשְׁפַּחְתֵיהֶם יֵצְאוּ מִן הַתֵּבָה:

14- אברבנאל בראשית פרק ח

וחז"ל אמרו שהותרה להם ביציאתם תשמיש המטה והוא כמו... שנא' בצווי אתה ואשתך ובניך ונשי בניך מעורבים האנשים עם הנשים ולא כסדר הכנסתם לתיבה להתיר להם התשמיש אחרי צאתם משם...

...לפי שהיתה מחשבת נח ובניו שלא להזדווג עוד עם נשותיהם מיראתם שילדו לבהלה וימותו במבול אחר לכן יצאו כמו שנכנסו נח ובניו בפני עצמם והנשים בפני עצמם ולא כמו שצוו איש ואשתו וספר הכתוב שהב"ח יצאו למשפחותיהם